

Van Veen zegt: 'Dat kwam ook niet in je op. Dat waren de jansaliejaren. Dat gold ook voor mijzelf. Journalisten gingen naar de rechtbank om een verslag te maken van de gruwelijke dingen die ze daar hoorden. De bloedigste moorden werden tot in detail beschreven. Bij kleinere zaken kwam je voor de humor. Sommige politierechters maakten graag grappen ten koste van de verdachte. Dat was heel onaangenaam. Toch lachten veel verslaggevers in die tijd met de rechter mee.' Hij steekt ook de hand in eigen boezem: 'Ik herinner me dat ik Romke de Waard, een legendarische politierechter in Amsterdam, wilde interviewen. Ik heb toen letterlijk gezegd: "Ik zal het niet hebben over u als rechter." Waarop De Waard antwoordde: "Nee, natuurlijk niet."' De kritiek op de machthebbers – en dus ook op rechters – kwam in de jaren zestig. 'Door provo en de Maagdenhuis-bezetting had ik ineens de wind mee. Alleen, dat was ik met Sandberg eens, vond ik het niet juist een snier te geven in een verslag. Verslag en

commentaar in een krant moeten gescheiden blijven. Daar kwam de rubriek "Rechten van de mens en mensen van het recht" uit voort. Die commentaren lokten reacties uit. Boze brieven aan Sandberg. In de sfeer van: amice, rechtszaken moeten verslagen worden, maar niet zoals die Van Veen het doet. Het was ongelooflijk wat er gebeurde in die tijd, dat kun je nu haast niet meer voorstellen.' Het zou ook niet meer werken, stelt hij vast: 'Toen waren die ludieke acties prachtig. Een rechter vroeg bijvoorbeeld aan een actievoerder: "Heeft u geen advocaat?" Zo'n jongen zette dan een fles advocaat op tafel.' Hij gniffelt, ziet het weer voor zich. 'Geen rech-

ter zou daar nu nog van opkijken.' Of: 'Op een snikhete dag komt een verdachte de rechtszaal binnen in een sinterklaaskostuum. Zoiets irriteert. Maar het gaat de rechter niet aan hoe iemand gekleed gaat. Ik herinner me bijvoorbeeld dat advocaat Kees Korvinus, die nu Etienne U. verdedigt, voor de rechtbank verscheen met een vuurrode broek onder zijn toga. Zoiets zou hij nu ook niet meer doen.'

Van Veen, die zelf nooit de ambitie had om rechten te studeren, schreef in feite recensies van processen. Over de haast, het gestuntel, de misverstanden, de slordigheden en de fouten. Hij ergerde zich aan de geestelijke luiheid, eigengereidheid, het onbegrip en de arrogantie van de rechterlijke macht. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad, prof. mr. J.C.M. Leijten schreef in zijn kritiek op een van Van Veen's bundels: 'Het is een briljant, maar ook een verdomd vervelend boekje.' Voor rechters, bedoelde de magistraat.

Een tijdje, in de jaren zeventig, tachtig, dacht Van Veen dat het iets beter ging. Maar daar kwam hij van terug vertelt hij. 'De rechters deden hun best. Ze hadden toen toch nog de ruimte en werden niet zo opgejaagd door de georganiseerde criminaliteit, zoals nu het geval is. Toch waren ze toen ook al overbelast.'

Ook de generatie die de verbeelding aan de macht hielp, bleef die idealen niet trouw. Van Veen: 'Velen gingen in de sociale advocatuur, maar daar is nu ook niet zoveel meer van over. Sommigen zijn vandaaruit in de rechterlijke macht terechtgekomen, zoals Willem van Bennekom, die veel vluchtelingenzaken deed. Een ander bijvoorbeeld is Pieter Smit van Gelder, de grote man van de Maagdenhuis-verdediging. Hij werd rechter-commissaris. Als mensen ouder worden, worden ze behoudender, lijkt het wel.'

Van Veen keert ook nog, zo noemt hij het nu, 'een gemakkelijke periode'. Hij ging avant la lettre 'undercover', omdat hij erachter kwam dat sommige rechters zich 'misdroegen' als er geen pers in de rechtszaal zat. 'Ik kwam een keer later binnen en vond dat de president van de rechtbank het aardig deed. Ik zei dat tegen een meisje van de reclassering die het proces bijwoonde. Ze antwoordde: "Hij deed juist erg rot tegen mijn cliënt. Maar toen hij u zag, draaide hij om als een blad aan de boom."'

Vanaf dat moment probeerde Van Veen, een man met, ook toen al, een opvallende witte haardos, zich te verstoppen. 'Ik ging een keer tussen het publiek op de tribune zitten. Dat was bij een zitting van politierechter mr. Gerard Nomes, die de jonge studenten van het Maagdenhuis veroordeelde zonder dat hij naar ze luisterde. Nomes keek naar boven en zei: "Meneer Van Veen wat doet u daar in vredesnaam? Waarom zit u niet beneden in de zaal bij de pers?" In mijn wanhoop riep ik dat ik de akoestiek wilde onderzoeken.'

Van Veen ging ook wel eens achter dikke pilaren zitten, bijvoorbeeld in Den Haag, om de magistraten te controleren 'De ontzetting op hun gezicht, als ik later te voorschijn kwam! Die enge man uit Amsterdam is er!'

Van Veen stopte ermee toen hij tussen twee zittingen door op zijn schuilplekje geconfronteerd werd met een gesprek tussen twee rechters die dachten dat er op dat moment niemand aanwezig was. 'Ik voelde me daardoor toch wat ongemakkelijk en eigenlijk vond ik het ook wel kinderachtig wat ik deed.'

Jac. Van Veen kwam vanaf dat moment weer door de voordeur.

Daarna hoorde hij nog eens, voorafgaand aan een zitting, een gesprek tussen een officier en een rechter. Het geluid uit de raads-kamer drong door tot in het zittingszaaltje. 'Je kon door de deur heen goed horen wat ze zeiden. Toen de zitting begon kwamen de heren met een stalen gezicht naar buiten. Die politierechter vroeg daarna aan de officier: "Hoe kijkt u tegen de zaak aan?" Ik schreef in mijn rubriek: "Dat hadden we al-

lemaal net al gehoord." Later toen ik weer in het gerechtsgebouw kwam, hoorde ik een enorm getimmer vanuit dat zaaltje. Ik vroeg of ze een apart kamertje voor de officier hadden gemaakt. De politierechter antwoordde: "Nee. Er komt een typische Haagse oplossing: een dikkere deur. Dan kunt u het gesprek tenminste niet meer horen."

Een pen en een opschriftboekje vormen het gereedschap van Van Veen. In zijn jongere jaren boog hij – dat was gebruikelijk – nog eerbiedig voor de rechters op het moment dat ze binnentraden. Nu staat iedereen alleen nog even op van zijn stoel. Met de recente grote processen lijkt er veel veranderd in de paleizen van justitie. De belangstelling van de pers voor de drugsbaronnen die terechtstaan is gigantisch. Er komen in groten getale verslaggevers van kranten, radio en televisie op af. Er zijn niet alleen tekenaars, zoals vroeger, maar ook fotografen en camera-ploegen in de rechtszaal.

Van Veen: 'Een goed teken, zolang de verdachte er maar geen bezwaar tegen maakt. Al zijn er natuurlijk verdachten die zo'n camera misbruiken voor hun proces. Maar het kan allemaal. Het openbaar ministerie en de advocaten hebben gelijke rechten. Ze mogen allebei de media gebruiken om het gelijk aan hun kant te krijgen. De journalisten zijn er zelf bij, ze hoeven zich voor niemands karretje te laten spannen. Het enige dat telt is dat de rechter overeind moet blijven. En dat gebeurt natuurlijk niet altijd.'

Jac. van Veen is nog altijd wel overtuigd van de integriteit van de rechterlijke macht als

De minister van Justitie, Winnie Sorgdrager, is baas van de officieren, maar ze heeft geen barst te zeggen over de rechters. Maar diezelfde rechters en officieren zitten wel samen in de Vereniging voor Rechtspraak. Dat vind ik hoogst verwarrend voor het publiek.'

Advocaten mogen van Van Veen op het publiek spelen. Officieren van justitie ook. 'Neem de officieren Martin Witteveen en Fred Teeven tijdens het Hakkelaar-proces. Het is duidelijk dat zij de aanklagers zijn. Ze zitten weliswaar op het podium, maar aan de zijkant. Apart dus van de rechters. Voor hun tijd was dat anders. Er was bijvoorbeeld een officier die zei: "Meneer de president, hier voor u staat een listige, lage moordenaar." Daar was ik erg kwaad over, want hij zat toen nog wel náást de rechter op het podium. Ik heb over die man een vinnig stuk geschreven. Hij zei later tegen me: "Daar lig je 's nachts wel even wakker van. Ik ben geen abonnee geworden van *Het Parool*, maar ik stap soms nu op mijn fietsje en koop die krant. Je steekt toch wat op van die stukjes. Sommige dingen zeg ik niet meer." Dat was leuk van hem. Maar nog geen drie maanden later hoor ik die officier weer over een *lage moordenaar*. Dat zit natuurlijk in de aard van het beestje.'

Toch mag van Van Veen de officier bij gruwelijke delicten en drugszaken de zaak best een beetje aanzetten. 'Een advocaat kan daarop weer inspelen. Dat geeft kleur aan het proces.'

Jac. Van Veen liet zich voor zijn keuze van rechtszaken altijd meevoeren door de wind. Hij ging 's ochtends met de tram, later de metro van zijn flat in Amstelveen naar het

BIJ JAC. VAN VEEN'S AFSCHEID BIJ HET PAROOL IN 1982 DOOR PETER VAN STRAATEN

geheel. 'Ik heb geen bewijs van het tegendeel.' Het komt voor dat rechters partijdig zijn, vindt hij. 'In het verleden was er bijvoorbeeld in Den Haag een rechter die te veel op de hand was van het openbaar ministerie. In die tijd was er voor een strafzaak maar één dossier, nu hebben alle partijen hun eigen exemplaren. Een collega van die rechter liet mij een keer in een dossier zien wat de ander er in de marge had bijgeschreven voor de aanklager: *amice, misschien kun je ook nog ten laste leggen dat...* Een rechter die een suggestie doet aan de officier, dat kan niet. Maar ik heb het met eigen ogen gezien.' Hij heeft nog een grief: 'Rechters en officieren horen beiden tot de rechterlijke macht.

station. Als de trein naar Arnhem eerder vertrok dan die naar Den Bosch, belandde hij in Arnhem. Altijd viel hij met zijn neus in de boter, dacht hij. 'Maar je weet natuurlijk niet wat zich die dag dan afspeelde in Den Bosch.' In zijn *Parool*-tijd werd hij ook wel gehaald en gebracht door de bedrijfsauto. 'Een Mercedes met chauffeur, de mensen in de buurt moeten gedacht hebben dat ik het wel ver had geschopt.'

Zijn belangstelling ging vooral uit naar zittingen van de politierechter, de kleinere strafzaken. Daarvoor had hij een zwak. Hij ging bijna nooit naar de grote fraudeurs. 'Mannen met veel geld voor wie toch een zekere bewondering bestaat bij het grote pu-